

התגדה
שכל פסח

נזי ייתן והאביב יביא עינזו
התחלות חדשות,
הנאות מתוקות והמזון
הפתעות מרגשות.
חג של פריחה, של לבלוב ומנוחה,
חג של ביחד, חג רוזי בהמזון נחת
חג של תקווה, חג של חום ואהבה
ובקיצור, חג פשוט נפלא!
חג פסח שמח וכשר לכמ
ולכל בני בתכמ!

סדר בדיקת חמץ

המנהג להניח פתיתי חמץ קשה זמן מה קודם הבדיקה כדי שימצאם הבודק. ועל פי הקבלה יש להניח עשרה פתיתים. וקודם שיתחיל לבדוק יברך:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על בעור חמץ:

וצריך לחפש לאור הנר בכל המחבואות גם בסדקים שבקרעק. ולא ידבר בין הברכה לתחלת הבדיקה אפילו מענייני הבדיקה. ונכון שלא ישיח, שלא מענייני הבדיקה, כל זמן בדיקתו. ויעמיד מבני ביתו אצלו לשמוע הברכה, שיבדקו איש במקומו, ולא ישיחו בינתיים. ויזהרו לבדוק תחלה בחדר הסמוך למקום ששמעו הברכה, ולא ילכו לבדוק תיכף אחר הברכה לחדר אחר. ואחר הבדיקה יזהר, בחמץ שמשירר להצניעו למחר לשרפה או לאכילה, לשמרו שלא יוליכוהו אנה ואנה, שלא יתפרר ויתגרר ממנו על ידי תינוקות או עכברים. וגם צריך לבטל אחר הבדיקה ויאמר:

כל-חמירא וחמיעא דאכא ברשותי דלא חמיתיה ודלא בערתיה ודלא ידענא ליה לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא:

[תרגום: כל-שאור וחמץ שיש ברשותי, שלא ראיתיו, ושלא פניתיו, ושלא ידוע לי, יבטל ויהא הפקר כעפר הארץ]:

ביום י"ד בשעה ה' יעשה לו מדורה בפני עצמו וישרפנו ויבטלנו. ובביטול היום יאמר:

כל-חמירא וחמיעא דאכא ברשותי דחזיתיה ודלא חזיתיה דחמיתיה ודלא בערתיה לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא:

[תרגום: כל-שאור וחמץ שיש ברשותי, שראיתיו ושלא ראיתו (מעולם), שראיתיו ושלא ראיתו (פעם), שפניתיו ושלא פניתיו, יבטל ויהא הפקר כעפר הארץ]:

ויש לשרוף עשרה פתיתים ובשעת שריפת החמץ יאמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו כשם שאני מבער חמץ מביתי ומרשותי כד תבער את כל החיצונים ואת רוח הטמאה תעביר מן הארץ ואת יצרנו הרע תעבירהו מאתנו ותתן לנו לב בשר לעבדך באמת וכל סטרא אחרא וכל הקלפות וכל הרשעה בעשן תכלה ותעביר ממשלת זדון מן הארץ וכל המעיקים לשכינה תבערם ברוח בער וברוח משפט כשם שבערת את מצרים ואת אלהיהם בימים ההם ובזמן הזה אמן סלה:

סדר קרבן פסח

"ונשלמה פרים שפתינו" ותפלת מנחה היא במקום תמיד של בין-הערבים, ובזמן שביט המקדש היה קיים, היה הפסח נשחט אחר תמיד של בין-הערבים. כן ראוי לעסוק בסדר קרבן-פסח אחר תפלת המנחה, ויאמר זה:

קָרְבָנוּ פֶּסַח מביא מן הכבשים או מן העזים זָכָר בֶּן שָׁנָה וְשׁוֹחֲטוֹ בַּעֲזָרָה בְּכֹל מְקוֹם אַחַר חֲצוֹת אַרְבַּעָה עָשָׂר דְּזֻקָא וְאַחַר שְׁחִיטַת תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְאַחַר הַטֶּבַת נְרוֹת שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים. וְאִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַחֲמִין. וְאִם שָׁחַט קֹדֶם לְתֵמִיד, כִּשְׁרֵי, וּבִלְבָד שִׁיְהֵא אַחַר מְמָרְס בְּדָם הַפֶּסַח כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְרַשׁ עַד שִׁיִּזְרְקוּ דָם הַתְּמִיד, וְאַחַר כִּף יִזְרְקוּ דָם הַפֶּסַח זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיָּסוֹד. וְכִיצַד עוֹשִׂין? שָׁחַט הַשׁוֹחֵט וְקָבַל הַכֹּהֵן הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּרֹאשׁ הַשֹּׁרֶה וְנָתַן לְחֵבְרוֹ, וְחֵבְרוֹ לְחֵבְרוֹ, וְהַכֹּהֵן הַקְּרוֹב אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ זֹזְרוֹ וְזִרְקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיָּסוֹד, וְחוֹזֵר הַכֹּהֵן רִיקוֹן לְחֵבְרוֹ, וְחֵבְרוֹ לְחֵבְרוֹ, וּמְקַבֵּל כֹּהֵן הַמֵּלֵא תַחֲלָה וְאַחַר כִּף מַחְזִיר הַרִיקוֹן. וְהִי שׁוֹרוֹת שֶׁל בְּזִיכֵי כֶסֶף וְשׁוֹרוֹת שֶׁל בְּזִיכֵי זָהָב. וְלֹא הִי לְבִזְיָכִין שׁוֹלִים שְׂמָא יֵינַחֵם וְיִקְרַשׁ הָדָם. אַחַר כִּף תּוֹלִין אֶת הַפֶּסַח וּמִפְּשִׁיטִין אוֹתוֹ כֹּלֹ וְקוֹרְעִין אוֹתוֹ וּמְמַחִין אֶת קָרְבָיו עַד שִׁיִּצְאָ הַפֶּרֶשׁ וּמוֹצִיאִין אֶת הָאֵימּוּרִים וְהֵם הַחֶלֶב שֶׁעַל הַקָּרֵב וְיוֹתֵרֵת הַכֶּבֶד וּבִי כְלִיּוֹת וְהַחֶלֶב שֶׁעַלֵיהֶן וְהָאֵלִיָּה לְעוֹמַת הָעֶצֶה, וְנוֹתְנֵם בְּכִלֵי שֶׁרֵת וּמוֹלְחֵם וּמְקַטְרִים הַכֹּהֵן עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ כֹּל אַחַד לְבָדוֹ. וְהַשְׁחִיטָה וְהַזְרִיקָה וּמַחֲוֵי קָרְבָיו וְהַקְטֵר חֲלָבֵי דוֹחִין אֶת הַשֶּׁבֶת, וְשֹׁאֵר עֲנִינֵיו אֵינָם דוֹחִין אֶת הַשֶּׁבֶת. וְכֵן אֵין מוֹלְכִין אֶת הַפֶּסַח לְבֵית כֶּשֶׁחַל בְּשֶׁבֶת אֲלֵא כַּת הָאֶחָת הֵם מִתְעַכְּבִים עִם פְּסָחֵיהֶם בְּהַר הַבַּיִת וְהַכַּת הַשְּׁנִיָּה יוֹשֶׁבֶת לָהּ בַּחֵיל וְהַשְּׁלִישִׁית בְּמִקְוֵמָה עוֹמְדָת. חֲשִׁכָה, יִצְאוּ וְצָלוּ פְסָחֵיהֶם. בְּשִׁלְשָׁה כַּתוֹת הַפֶּסַח נִשְׁחַט וְאֵין כַּת פְּחוֹתָה מְשֻׁלְשִׁים אֲנָשִׁים. נִכְנְסָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה נִתְמַלְאָה הָעֶזְרָה נוֹעֲלִין אוֹתָהּ. וּבַעוֹד שֶׁהֵם שׁוֹחֲטִין וּמְקַרְבִּין אֶת הָאֵימּוּרִים קוֹרְאִין אֶת הַהֵלֵל. אִם גָּמְרוּ אוֹתוֹ קֹדֶם שִׁיִּקְרִיבוּ כֹּלֶם שׁוֹנִים אוֹתוֹ, וְאִם שָׁנוּ יִשְׁלַשׁ. עַל כֹּל קְרִיאָה תוֹקְעִין ג' תְּקִיעוֹת תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה. גָּמְרוּ לְהַקְרִיב פּוֹתַחִין הָעֶזְרָה. יִצְאָה כַּת רִאשׁוֹנָה נִכְנְסָה כַּת שְׁנִיָּה נוֹעֲלִין דְּלָתוֹת הָעֶזְרָה. גָּמְרוּ, פּוֹתַחִין, יִצְאָה כַּת שְׁנִיָּה נִכְנְסָה כַּת שְׁלִישִׁית וּמַעֲשֶׂה כֹּלֹ שׁוֹיִן. וְאַחַר שִׁיִּצְאוּ כֹּלֹ רּוֹחֲצִין הָעֶזְרָה וְאִפִּילוּ בְּשֶׁבֶת מִפְּנֵי לְכַלּוֹךְ הָדָם שֶׁהִיָּה בָּהּ. וְכִיצַד הִיָּתֵה הֶרְחִיצָה? אִמַּת הַמַּיִם הִיָּתֵה עוֹבְרַת בַּעֲזָרָה וְהִיָּה לָהּ מְקוֹם לְצִאת מִמֶּנָּה, וּכְשׁוֹרְצִין לְהַדִּיחַ אֶת הָרִצְפָּה, סוֹתְמִין מְקוֹם יִצְיָאתָהּ וְהִיא מִתְמַלֵּאת עַל כֹּל גְּדוֹתֶיהָ מִפָּה וּמִפָּה עַד שֶׁהַמַּיִם עוֹלִים וְצִפִּים מִכָּאן וּמִכָּאן וּמְקַבֵּץ אֵלֶיהָ כֹּל דָּם וְכֹל לְכַלּוֹךְ שֶׁהִיָּה בַּעֲזָרָה וְאַחַר כִּף פּוֹתַחִין מְקוֹם יִצְיָאתָהּ וְהַכֹּל יִוצֵא עַד שֶׁנִּשְׁאָר הָרִצְפָּה מְנַקָּה וּמְשֻׁפָּה זֶהוּ כְבוֹד הַבַּיִת. וְאִם הַפֶּסַח נִמְצָא טְרִיפָה, לֹא עָלָה לוֹ עַד שֶׁמִּבִּיא אַחֵר:

סדר הדלקת נרות

לפני כניסת החג, לכל הפחות 18 דקות קודם שקיעת השמש, מדליקות נשי ובנות ישראל — נר של חג. רווקה מדליקה נר אחד, ונשואה שני נרות ויותר. אור הנרות מוסיף ב'שלום-בית' ובמרגוע בין איש לאשתו, ומאיר למשפחה כולה את כל החג. שעת הדלקת נרות היא עת רצון וזמן מיוחד לבקשות ותפילות. בחג שאינו חל בשבת, ניתן להדליק נרות גם לאחר כניסת החג - עליידי העברה מאש קיימת שהודלקה לפני החג. אין להדליק אש חדשה לצורך כך.

לאחר ההדלקה מכסה המדליקה את העיניים ומברכת:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של יום טוב:

בערב
חג

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת ושל יום טוב:

בערב
שבת
וחג

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

כשלייל הסדר חל בליל שבת אומרים 'שלום עליכם' ראשת-חילי.

שני מלאכים מלווים את האדם בליל שבת בלכתו מבית הכנסת אל שולחן השבת, כאשר רואים המלאכים שולחן ערוך ובית מואר מאחלים הם לבני הבית שיזכו כן בשבת הבאה. אנו מקדמים את פניהם בברכת "שלום עליכם".

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מְלָאכֵי הַשָּׁרָת מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלְךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

בּוֹאֲכֶם לְשֵׁלוֹם מְלָאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלְךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

בְּרֻכּוֹנֵי לְשֵׁלוֹם מְלָאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלְךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

צֵאתְכֶם לְשֵׁלוֹם מְלָאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלְךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

כי מלאכיו יצוה לך, לשמרה בכל דרכיך;

וישמר צאתך ובואך, מעתה ועד עולם:

לפני הקידוש אומרים דברי שבח לאשה שטרחה במשך השבוע בעבודות הבית, ובמיוחד בהכנות לשבת קודש. הקטע לקוח מספר "משלי" שכתב שלמה המלך.

(הפסוקים מתחילים בסדר אותיות האי"ב)

אֶשֶׁת- חיל מי ימצא, ורחוק מפנינים מכרה: בטח בה לב בעלה, ושלל

לא יחסר: גמלתהו טוב ולא-רע, כל ימי חייה: דרשה צמר ופשתים,

ותעש בחפץ כפיה: היתה כאניות סוחר, ממרחק תביא לחמה: ותקם

| בעוד לילה, ותתן טרף לביתה, וחק לנערתי: זממה שדה ותקחהו,

מפרי כפיה נטעה כרם: חגרה בעוז מתניה, ותאמץ זרועותיה: טעמה

כי-טוב סחרה, לא-יכבה בלילה נרה: ידיה שלחה בכישור, וכפיה תמכו

פלך: כפה פרשה לעני, וידיה שלחה לאביון: לא-תירא לביתה משלג,

כי כל-ביתה לבוש שנים: מרבדים עשתה-לה, שש וארגמן לבושה:

נודע בשערים בעלה, בשבתו עם-זקני-ארץ: סדיו עשתה ותמכר, וחגור

נתנה לכנעני: עז-והדר לבושה, ותשחק ליום אחרון: פיה פתחה בחכמה,

ותורת חסד על-לשונה: צופיה הליכות ביתה, ולחם עצלות לא תאכל:

קמו בניה ויאשרוה, בעלה ויהללה: רבות בנות עשו חיל, ואת עליה על-

פלנה: שקר החן והבל היפי, אשה יראת-י' היא תתהלל: תנו-לה מפרי

ידיה, ויהללוה בשערים מעשיה:

סדר הגדה

המצרכים לקערה:

זרוע כזכר לקרבן פסח, ביצה כזכר לקרבן חגיגה, מרור לקיום מצוות אכילת המרוה, חרוסת לטבילת המרור בחרוסת, כרפס לטבילה במי מלח, חזרת למרור שבאכילת הכורך.

יסדר על שולחנו על גבי קערה שלוש מצות מונחות זו על זו (התחונה - ישראל, עליה 'לוי ועליה 'כהן'), ועל גבי מפית הפרוסה על שלושתן - מימין: הזרוע וכנגדו הביצה, תחתיהם באמצע המרור ותחת הזרוע החרוסת, וכנגדו תחת הביצה הכרפס ותחת המרור החזרת שעושים כורך:

סימן סדר של פסח

- קֹדֶשׁ . וְרַחֵץ . כַּרְפֵּס .
- יַחֵץ . מַגִּיד . רַחֲצָה .
- מוֹצֵיא . מַצָּה . מְרוֹר .
- כוֹרֵךְ . שְׁלַחן עוֹרֵךְ .
- צָפוֹן . בֶּרֶךְ . הַלֵּל .
- נִרְצָה:

כשיליל הסדר חל בליל שבת אומרים בלחש לפני הקידוש:

מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ רַעֲיוֹ לֹא אֶחְסֶר: בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצְנִי, עַל-מִי מְנַחֹת
יִנְהַלְנִי: נִפְשִׁי יִשׁוּבָב, יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי-צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי-אֵלֶיךָ
בָּגִיא צִלְמֹנוֹת לֹא-אִירָא רָע, כִּי-אַתָּה עֲמֹדִי, שְׁבִטָּךָ וּמִשְׁעֲנֵתְךָ הֵמָּה
יִנְחַמְנִי: תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי | שְׁלַחן נֶגֶד צַרְרִי, דְּשַׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן רֵאשִׁי, כּוֹסֵי רוּיָה:
אֵךְ | טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל-יְמֵי חַיִּי, וְשַׁבְתִּי בְּבֵית-יְיָ לְאֶרֶךְ יָמִים:

דָּא הֵיא סְעוּדַתָּא דְחַקְל תְּפוּחִין קְדִישִׁין:

אַתְקִינוּ סְעוּדַתָּא דְמַהִימְנוּתָא שְׁלַמְתָּא, חֲדוּתָא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא
אַתְקִינוּ סְעוּדַתָּא דְמַלְכָּא, דָּא הֵיא סְעוּדַתָּא דְחַקְל תְּפוּחִין
קְדִישִׁין, וְזַעַר אַנְפִּין וְעַתִּיקָא אַתְּנִין לְסַעְדָּא בְּהֻדָּה:

קידוש

אתקינו סְעוּדָתָא דְמַלְכָא עֲלָאָה דָא הִיא סְעוּדָתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ:

קדש

מחוגים את הכוס הראשונה. במשך השנה, ראש המשפחה או עורך הסעודה עושה קידוש וכולם שומעים ממנו, אבל בפסח מכיון שיש חיוב ומצוה לשתות 'ארבע כוסות' ממלאים כולם כוס יין (או מיץ ענבים) וכולם יחד קוראים בעמדה את הקידוש. שתיית היין בהסיבה.

כשיליל הסדר חל בליל שבת אומרים:

יום הששי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה. ויברך אלהים את-יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות:

כשחל בחול מתחילין כאן:

סברי מרנן ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן: **ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו יי אלהינו באהבה (בשבת: שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, את יום (בשבת: השבת הזה ואת יום) חג המצות הזה, ואת יום טוב מקרא קדש הזה זמן חרותנו (בשבת: באהבה), מקרא קדש, זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, (ושבת) ומועדי קדשך (בשבת: באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו: ברוך אתה יי, מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:**

במוצאי שבת מקדשים לפי סדר: יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא מאורי האש:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחול. בין אור לחשך. בין ישראל לעמים. בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת. ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשתך. הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך:
ברוך אתה יי המבדיל בין קדש לקדש:

ומברך שהחיינו

שותים הכוס בישיבה בהסיבת שמאל
(הטייה אלכסונית של הגוף לצד שמאל)
דרך חירות (כמנהג האצולה בימי קדם):

ורחץ

ישנה הלכה שכאשר אוכלים דבר שטיבולו במשקה, נוטלים ידים לפניו, ומכיון שאנו הולכים לאכול כרפס טבול במי מלח, נוהגים ליטול ידים לפני כן ללא ברכה.

נְסִילַת הַיָּדִים: לוקחים את הספל ביד ימין וממלאים בו מים, מעבירים ליד שמאל ונוטלים שלוש פעמים על יד ימין ולאחר מכן שלוש פעמים על יד שמאל ומנגבים הידים.

כרפס

הסיבה לאכילת הכרפס היא: אותיות המילה כרפס הן 'ס פרך', כלומר: ששים ריבוא עבדו בפרך במצרים.

לכרפס יש מנהגים רבים, יש האוכלים בצל, יש האוכלים ירק ששמו כרפס ויש הנוהגים לאכול תפוח־אדמה. נוהגים לטבול את הכרפס במי מלח, בכדי להתמיה את התינוקות וכפי שאכן נראה בהמשך שאחת השאלות במה נשתנה היא מדוע מטבילים הלילה.

נוטל פחות מכזית כרפס ויטבול במי מלח או חומץ ויברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:

בברכה זו, מכוונים גם על המרור שנאכל בהמשך הסעודה.

יחץ

חוצים את המצה האמצעית, את החצי הגדול שומרים ל'אפיקומן' והקטן נשאר בין שתי המצות השלימות לסעודה.

מגיד

עיקר המצוה של ליל הסדר היא לספר ביציאת מצרים ובכך מתחילה ההגדה — סיפור יציאת מצרים ועל היותנו לעם מאז אברהם אבינו.

מגלים קצת את המצות, מגביהים את הקערה ומזמינים במילים הבאות הנאמרות בארמית את כל מי שירצה לבוא ולהשתתף עמנו בסעודת ליל הסדר:

הָא לְחַמָּא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכָפִין

יִיתִי וְיִיכַל. כָּל דְּצָרִיף יִיתִי וְיִפְסָח. הַשְּׂתָא הַקָּא.

לְשִׁנְה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְּׂתָא עַבְדִּין לְשִׁנְה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרְיִין:

[תרגום: זהו לחם העוני שאֵכְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. כָּל הַרוֹצֵה יָבֹא וְיֹאכַל. כָּל הַצָּרִיף יָבֹא וְיִפְסָח. הַשְּׂנָה כָּאוּ, לְשִׁנְה הַבָּאָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לְשִׁנְה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרְיִין:]

מכסים חזרה את המצות ומסלקים את הקערה לצד אחר. מוזגים כוס שניה וכאן הילדים שואלים מה נשתנה:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת. הלילה הזה שתי פעמים: שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ או מצה. הלילה הזה פלו מצה: שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות. הלילה הזה מרור: שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין הלילה הזה פלנו מסבין.

מחזירים את הקערה ומגלים שוב קצת מהמצות ואומרים:

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו פלנו חכמים פלנו נבונים פלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח:

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק. והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך הימים. כל ימי חייך להביא הלילות. וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה. כל ימי חייך להביא לימות המשיח:

ברוך המקום. ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם. ואחד רשע. ואחד תם. ואחד שאינו יודע לשאול:

חכם מה הוא אומר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם ואף אתה אמר לו פהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

רשע מה הוא אומר מה העבדה הזאת לכם. לכם ולא לו. ולפי שהוציא את-עצמו מן הכלל פפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי ולא לו. אלו היה שם לא היה נגאל:

הגדה של פסח

תם מה הוא אומר מה זאת. ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו יי
ממצרים מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול את פתח לו שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר
בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים.

יכול מראש חדש תלמוד לומר ביום ההוא אי ביום ההוא יכול מבעוד יום
תלמוד לומר בעבור זה. בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש
מצה ומרור מנחים לפניך:

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשו קרבנו המקום לעבדתו
שנאמר ויאמר יהושע אל כל העם כה-אמר יי אלהי ישראל
בעבר הנחר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו
אלהים אחרים:

ואקח את אביכם את-אברהם מעבר הנחר ואולף אותו בכל ארץ כנען
וארבה (וארץ כתיב) את זרעו ואתן לו את יצחק ואתן
ליצחק את-יעקב ואת-עשו ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אתו
ויעקב ובניו ירדו מצרים:

ברוך שומר הבטחתו לישראל. ברוך הוא שהקדוש ברוך הוא חשב
את הקץ לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין
הבתרים. שנאמר ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא
להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה: וגם את הגוי אשר יעבדו
דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול:

מכסים את המצות ומגביהים את הכוס ואומרים:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו אלא
שבכל־דור דור עומדים עלינו לכלותנו. והקדוש ברוך הוא מצילנו
מידם:

מניחים את הכוס ומגלים את המצות:

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל. שנאמר ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:

וירד מצרימה אנוס על פי הדבורה ויגר שם מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם. שנאמר ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשון:

במתי מעט כמה שנאמר בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך יי אלהיך ככוכבי השמים לרב: ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצינים שם: גדול עצום כמה שנאמר ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ועצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם: ורב כמה שנאמר ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיו ואמר לך בדמיו חיי ואמר לך בדמיו חיי: רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה:

וירעו אתנו המצרים ויענונו, ויתנו עלינו עבדה קשה: וירעו אתנו המצרים כמה שנאמר הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: ויענונו כמה שנאמר וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את-פתם ואת-רעמסס: ויתנו עלינו עבדה קשה כמה שנאמר ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: וימררו את-חייכם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את כל-עבדתם אשר עבדו בהם בפרך:

ונצעק אל יי אלהי אבותינו, וישמע יי את קלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: ונצעק אל יי אלהי אבותינו כמה שנאמר ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה:

וַיִּשְׁמַע יי את-קלנו כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתְךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב:

וַיֵּרָא אֶת עַנְיָנוּ זֶה פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים:

וְאֵת עַמְלָנוּ אֵלּוּ הַבְּנִים כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַבֵּן הַיֵּלֹד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלִיכוּהוּ וְכָל הַבַּת תִּחְיוּן: וְאֵת לַחֲצֵנוּ זֶה הַדַּחֲק כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְגַם רֵאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם:

וַיּוֹצֵאֵנוּ יי ממצרים בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבַמְרָא גָדֹל וּבַמְּפִתִּים: וַיּוֹצֵאֵנוּ יי ממצרים לא על ידי מלאך ולא על ידי שָׂרָף וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ אֶלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצוּמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלִּילָה הַזֶּה וְהַפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֹשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יי: וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלִּילָה הַזֶּה אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ. וְהַפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא שָׂרָף. וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֹשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ. אֲנִי יי. אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר:

בְּיַד חֲזָקָה זֶה הַדְּבָר כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה יָד יי הוּיָהּ בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשׂוּדָה בְּסוּסִים בְּחֲמָרִים בְּגַמְלִים בְּבָקָר וּבַצֹּאן דָּבָר כְּבֹד מְאֹד: וּבְזֹרַע נְטוּיָה זֶה הַחֲרָב כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם. וּבַמְרָא גָדֹל זֶה גְלוּי שְׂכִינָה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר אוֹ הַנְּסָה אֱלֹהִים לְבָא לְקַחַת לֹו גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בְּאַתָּה וּבְמוֹפְתִים וּבְמַלְחָמָה וּבְיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יי אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵינוּ: וּבַאֲתוֹת זֶה הַמְּטָה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַמְּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֲתוֹת: וּבְמוֹפְתִים זֶה הַדָּם כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וּנְתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאֶרֶץ:

בעת אמירת דם ואש ותמרות עשן, שופכים מהגביע שלושה טפטופים לתוך כלי שבור (ויכוון שהכוס הוא סוד המלכות ושופך מהיין שבתוכו סוד האף והועם שבה עלידי כח הבינה לתוך כלי שבור סוד הקליפה שנקראת ארור):

דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן:

דָּבָר אַחַר בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּים. וּבְזֹרַע נְטוּיָה שְׁתִּים. וּבְמָרָא גְדֹל שְׁתִּים. וּבְאֵתוֹת שְׁתִּים. וּבְמַפְתִּים שְׁתִּים:

אֵלּוּ עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמַּצְרִים בְּמַצְרִים. וְאֵלּוּ הֵן:

באמירת עשר מכות ישפוך עוד עשר שפיכות מהכוס עצמו (ויכוון בשפיכה גם כן כנזכר לעיל) ומה שנשאר בכוס (נעשה סוד יין המשמח) לכך לא ישפוך אלא יוסיף יין:

דָּם. צִפְרֻדָּע. כְּנִים. עָרוֹב. דְּבָרָה שְׁחִין. בְּרָה. אַרְבֶּה. חֶשֶׂן. מִכַּת בְּכוֹרוֹת:

רבי יהודה היה נוהג בהם סמנים:

גם כאן שופכים שלוש שפיכות:

דְּצִ"ךְ. עַד"ש. בְּאֶחָב:

רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות. במצרים מה הוא אומר ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלהים היא. ועל הים מה הוא אומר וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יי במצרים וייראו העם את יי ויאמינו ביי ובמשה עבדו: כמה לקו באצבע עשר מכות. אמור מעתה במצרים לקו עשר מכות. ועל הים לקו חמשים מכות:

רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות שנאמר ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים: עברה אחת. וזעם שתים. וצרה שלש. משלחת מלאכי רעים ארבע. אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים לקו מאתיים מכות:

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. חרון אפו אחת. עברה שתים. וזעם שלש. וצרה ארבע. משלחת מלאכי רעים חמש. אמור מעתה במצרים לקו חמשים מכות ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות:

כמה מעלות טובות למקום עלינו:

הגדה של פסח

אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים
אלו עשה בהם שפטים ולא עשה באלהיהם
אלו עשה באלהיהם ולא הרג את בכוריהם
אלו הרג את-בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם
אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את היס
אלו קרע לנו את היס ולא העבירנו בתוכו בחרבה
אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרינו בתוכו
אלו שקע צרינו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה
אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן
אלו האכילנו את-המן ולא נתן לנו את השבת
אלו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני
אלו קרבנו לפני הר-סיני, ולא נתן לנו את התורה
אלו נתן לנו את-התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל
אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את הבחירה

על אחת פמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו.
שהוציאנו ממצרים. ועשה בהם שפטים. ועשה באלהיהם. והרג את
בכוריהם. ונתן לנו את ממונם. וקרע לנו את היס. והעבירנו
בתוכו בחרבה. ושקע צרינו בתוכו. וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה.
והאכילנו את המן. ונתן לנו את השבת. וקרבנו לפני הר סיני. ונתן
לנו את התורה. והכניסנו לארץ ישראל. ובנה לנו את בית
הבחירה לכפר על כל עונותינו:

רבו גמליאל היה אומר כל-שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא
יצא ידי חובתו. ואלו הן: פסח. מצה. ומרור:

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש קים על שום מה. על
שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים. שנאמר ואמרתם זבח
פסח הוא לני אשר פסח על-בתי בני ישראל במצרים בנגפו את-מצרים
ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו:

ואוחזים את המצה החצויה (שנפרסה) ואומרים:

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה. על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם. שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:

ואוחזים במרור אשר באמצע הקערה ואומרים:

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה. על שום שמררו המצרים את-חיי אבותינו במצרים. שנאמר ומררו את-חיהם בעבדה קשה בהמרור ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את כל-עבדתם אשר עבדו בהם בפרך:

בכל- דור ודור חיב אדם לראות את-עצמו כאלו הוא יצא ממצרים. שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים: לא את-אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא ממצרים אלא אף אותנו גאל עמהם. שנאמר ואתנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את - הארץ אשר נשבע לאבותינו:

מכסים את המצות, מגביהים את הכוס עד סיום ברכת אשר גאלנו (המסתיימת במילים "גאל ישראל"):

לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס. למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו. הוציאנו מעבדות לחרות. מיגון לשמחה. ומאכל ליום טוב. ומאפלה לאור גדול. ומשעבוד לגאלה. ונאמר לפניו הללויה:

א הללויה | הללו עבדי יי הללו את שם יי: ב יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם: ג ממזרח שמש עד מבוא מהלל שם יי: ד רם על כל גוים יי על השמים כבודו: ה מי כיי אלהינו המגביהי לשבת: ו המשפילי לראות בשמים ובארץ: ז מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון: ח להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו: ט מושיבי | עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה:

הגדה של פסח

א **בְּצֵאת** יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז: ב הֵיטָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשֻׁלֹתָיו: ג הֵיּם רָאָה וַיִּנְס הַיֵּרֶדן יֹסֵב לְאַחֹר: ד הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבִנֵי צֹאן: ה מָה לָּךְ הֵיּם כִּי תִגֹּס הַיֵּרֶדן תִּסֵּב לְאַחֹר: ו הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבִנֵי צֹאן: ז מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ח הַהִפְכִי הַצֹּר אֲנִים מֵיָם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מֵיָם:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אַבֹּתֵינוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּשְׁנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה לְאַכְלֵיבּוֹ מִצֶּה וּמְרוּה. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אַבֹּתֵינוּ יִנִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשִׁלּוֹם שְׂמֹחִים בְּבִגְנֵן עֵרֶךְ וְשִׁשִּׁים בְּעִבּוּדְךָ וְנֹאכַל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים (בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת: מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזְּבָחִים) אֲשֶׁר יִנִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרִצּוֹן וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יי גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

מברכים ושותים בהסיבה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

רחצה

נוטלים ידים ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:

מוציא

אוחזים בכל שלשת המצות שעל הקערה כסדר הנחתם — הפרוסה בין שתי השלימות ומברכים:

בסדר ציבורי שאין לכל אחד קערת הסדר, נוטלים חתיכת מצה ביד ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ:

מצה

ולא בוצעים מהן, אלא מניחים את המצה השלישית (התחתונה) להשמש מן היד, ומברכים על הפרוסה (החצויה) עם העליונה טרם שבירתן. מכוונים במחשבה לפטור גם-כן אכילת הכריכה שממצה השלישית וגם את אכילת האפיקומן בברכה זו:

בסדר ציבורי שאין לכל אחד קערת הסדה, אוחזים בחתיכת המצה ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה:

אחר כך בוצעים כזית (שיעור מדת 'כזית': כשליש מצתידי) מכל אחת משתיהן (מהעליונה ומהחצויה) ואוכלים יחד ובהסיבה:

מרור

לוקחים כזית מרור, וטובלים בחרוסת, מנערים את החרוסת מעל המרור כדי שלא יתבטל טעם המרירות, ומברכים ברכה זו:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר:

אוכלים בלא הסיבה:

כורך

לוקחים מצה השלישית התחתונה, וחזרת (המרור בתחתית הקערה) עמה כשיעור כזית, טובלים בחרוסת, כורכים יחד (מצה מעל ומצה מתחת), ואומרים:

כֵּן עָשָׂה ה' לָנוּ בְּיָמֵינוּ שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם הָיָה כּוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַל מִצּוֹת וּמְרָרִים יֵאָכְלֶהוּ:

אוכלם ביחד [ובהסיבה]:

שולחן עורך

אוכלים ושותים את סעודת החג. אפשר לשתות יין בין כוס שניה לשלישית.

צפון

בסיום הסעודה אוכל כל אחד כזית מהאפיקומן כדי שישאר טעם המצות. אם לא מספיקה מצת עורך הסדר, ניתן להוסיף ממצות אחרות. את ה'אפיקומן' אוכלים בהסיבה:

ברך

מחזנים כוס שלישית ומברכים ברכת המזון:

שיר המעלות בשוב יי את-שיבת ציון היינו כחלמים: אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה, אז יאמרו בגוים, הגדיל יי לעשות עם-אלה: הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים: שובה יי את-שביתנו כאפיקים בנגב: הזרעים בדמעה ברנה יקצרו: הלוח ילך | וככה נשא משך-הזרע, בא-יבא ברנה נשא אלמתינו: **לבני** קרח מזמור שיר יסודתו בהררי קדש: אהב יי שערי ציון, מפל משכנות יעקב: נכבדות מדבר בך, עיר האלהים סלה: אזכיר | רהב ובבל לידעי, הנה פלשת וצור עם-כוש זה ילד-שם: ולציון | יאמר איש ואיש ילד-בה, והוא יכוננה עליון: יי יספר בכתוב עמים, זה ילד-שם סלה: ושרים כחללים כל מעיני בך: **אברכה** את-יי בכל-עת תמיד תהלתו בפי: סוף דבר הכל נשמע את-האלהים ירא ואת-מצותיו שמור כי-זה כל-האדם: תהלת יי ידבר פי ויברך כל-בשר שם קדשו לעולם ועד: ואנחנו | נברך יה מעתה ועד-עולם הללויה: קודם מים אחרונים אומרים: זה | חלק-אדם רשע מאלהים ונחלת אמרו מאל:

שופים קצות האצבעות במים (מים אחרונים) ואומרים:

וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יי:

כשמברכים שלושה יחד או יותר עורכים זימון. המזמן אומר:

רבותי נברך:

ועונים המסובים: יהי שם יי מברך מעתה ועד-עולם:

המזמן חזר: יהי שם יי מברך מעתה ועד-עולם:

בשלושה עד עשרה אומר המזמן:

ברשות מרנן ורבנן ורבתי נברך שאכלנו משלו:

ועונים המסובים (והמברך): ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ומי שלא אכל עמהם עונה: ברוך ומברך שמו תמיד לעולם ועד:

בעשרה ויותר אומר המזמן:

ברשות מרנן ורבנן ורבתי נברך אלהינו שאכלנו משלו:

ועונים המסובים (המזמן): ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ומי שלא אכל עמהם עונה: ברוך אלהינו ומברך שמו תמיד לעולם ועד:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הן את העולם כלו בטובו בן חסד וברחמים הוא-נותן להם לכל-בשר כי לעולם חסדו: ובטובו הגדול עמנו תמיד לא-חסר לנו ואל יחסר-לנו מזון לעולם ועד: בעבור שמו הגדול כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל-ברייתו אשר ברא כאמור פותח את-ידו ומשביע לכל-חי רצון: ברוך אתה יי הן את הכל:

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועל-בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו ועל חקיך שהודעתנו ועל חיים חן וחסד שהוננתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל-יום ובכל-עת ובכל-שעה:

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך ותברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד: כפתוב ואכלת ושבעת, וברכת את-יי אלהיך על-הארץ הטובה אשר נתן לך: ברוך אתה יי על-הארץ ועל-המזון:

רחם יי אלהינו על-ישראל עמו ועל-ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל-הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו: אלהינו אבינו רוענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרוח לנו יי אלהינו מהרה מפל-צרותינו: ונא אל-תצריכנו יי אלהינו. לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה שלא יבוש ולא נכלם לעולם ועד:

בשבת: **רצה** והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת-בו ולנוח-בו באהבה כמצות רצונך. וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה-הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

אֱלֹהֵינוּ ואלהי אבותינו יעלה ויבא. ויגיע ויראה וירצה. וישמע ויפקד ויזכר וזכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן־דוד עבדך. וזכרון ירושלים עיר קדושה. וזכרון כל־עמך בית ישראל לפניך לפלטה לטובה. לחן ולחסד ולרחמים ולחיים טובים ולשלום. ביום חג המצות הזה. ביום טוב מקרא קדש הזה. זכרנו יי אלהינו בו לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים: ובדבר ישועה ורחמים חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו כי אליה ענינו. כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יי בנה ברחמי ירושלים. אמן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם האל. אבינו מלכנו. אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו. קדושנו קדוש יעקב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל בכל־יום ויום. הוא היטיב לנו. הוא מטיב לנו. הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד. לחן ולחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלתה. ברכה וישועה. נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל־טוב ומכל־טוב לעולם אל יחסרנו: הרחמן הוא מלך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור דורים ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים ויתחדר בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן הוא ישבור על גלות מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח ברכה מרבה בבית זה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את־אלהיו הנביא זכור לטוב ויבשר־לנו בשורות טובות וישועות ונחמות: הרחמן הוא יברך את־אבי מורי בעל הבית הזה ואת־אמי מורתי בעלת הבית הזה אותם ואת־ביתם ואת־זרעם ואת־כל־אשר להם אותנו ואת־כל־אשר לנו: כמו שברך את־אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מפל כל פן יברך אותנו (בני ברית) כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן:

מְמָרוֹם יִלְמְדוּ עָלָיו וְעֲלֵינוּ זְכוֹת שֶׁתְּהֵא לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם וְנִשְׂא בְּרַכָּה מֵאֵת
יְיָ וְצַדִּיקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְנִמְצָא חֵן וְשִׂכָּל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

בשבת ה**רַחֲמָן** הוא יִנְחִילֵנוּ לְיוֹם שֶׁכָּלּוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

הַרְחָמֵנוּ הוא יִנְחִילֵנוּ לְיוֹם שֶׁכָּלּוּ טוֹב:

הַרְחָמֵנוּ הוא יִזְכֵּנוּ לִיְמֵוֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. מְגִדּוֹל יְשׁוּעוֹת מְלֹכוֹ
וְעֵשָׂה חֶסֶד | לְמִשִּׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד-עוֹלָם: עֵשָׂה שְׁלוֹם
בְּמִרוֹמָיו הוא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל-יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת-יְיָ קִדְשׁוֹ כִּי-אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ וְדָרְשׁוּ יְיָ
לֹא-יִחַסְרוּ כָּל-טוֹב: הוֹדוּ לֵי כִי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ: פּוֹתַח
אֶת-יַדְּךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל-חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ הַנֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּינִי וְהָיָה יְיָ מִבְּטַחוֹ:

ומברכים על הכוס ושותים בהסיבה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

מחגים כוס רביעית ופותחין הדלת לכבוד כניסת אליהו הנביא ואומרים:

שִׁפְךָ חֶמְתְּךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ. וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרְאוּ: כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נְהוֹה הַשָּׁמוּ: שִׁפְךָ עָלֵיהֶם זַעֲמֶךָ
וְחָרוֹן אַפְּךָ יִשָּׁגֵם: תִּרְדֶּךָ בְּאֵף וְחִשְׁמִידָם מִתַּחַת שָׁמַי יְיָ:

הלל נרצה

לא לנו ?? לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך: למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם: ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה: עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: אונים להם ולא ישמעו אף להם ולא ירחונו: ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם: כמוהם יהיו עשיהם כל אשר-בטח בהם: ישראל בטח ביי עזרם ומגנם הוא: בית אהרן בטחו ביי עזרם ומגנם הוא: יראי ?? בראי ?? בטחו ביי עזרם ומגנם הוא:

?? זכרנו יברך יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן: יברך יראי ?? הקטנים עם הגדלים: יסף ?? עליכם עליכם ועל בניכם: ברוכים אתם ליי עשה שמים וארץ: השמים שמים ליי והארץ נתן לבני אדם: לא המתים יהללו יה ולא פליידי דומה: ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הלל יה:

אהבתי כי ישמע ?? את קולי תחנוני: כי הטה אָזְנו לי ובימי אקרא: אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא: ובשם-יי אקרא אָנָּא ?? מלטה נפשי: חנון ?? וצדיק ואלהינו מרחם: שמר פתאים ?? דלתי ולי יהושיע: שובי נפשי למנוחכי כי ?? גמל עליכי: כי חלצת נפשי ממות את-עיני מודמעה את-רגלי מדחי: את-הלך לפני ?? בארצות החיים: האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד: אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב:

מה אָשיב לִי פֶלֶת־גְּמוּלוֹהִי עָלַי: כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבָשֵׁם יְיָ אֶקְרָא:
נְדְרֵי לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל עַמּוֹ: יִקָּר בְּעֵינַי יְיָ הַמּוֹתֵה לַחֲסִידָיו:
אָנָּא יְיָ כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן אִמְתְּךָ פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי: לָךְ
אֲזַבַּח זִבַּח תּוֹדָה וּבָשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדְרֵי לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל עַמּוֹ:
בַּחֲצֹרוֹת בַּיִת יְיָ בַּתּוֹכְכֵי יְרוּשָׁלַיִם הִלְלוּהָ:

הִלְלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ פֶלֶת־הָאֱמִים: כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֲסִדוֹ וְאַמְתֵּי־יְיָ
לְעוֹלָם הִלְלוּהָ:

הודו לִי כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
אִמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
אִמְרוּ נָא בַּיִת אֱהָרֹן	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
אִמְרוּ נָא יִרְאִי יְיָ	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בַמֶּרְחֵב יְהוָה: יְיָ לִי לֹא אִירָא מֵה—יַעֲשֶׂה
לִי אָדָם: יְיָ לִי בְעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי: טוֹב לַחֲסוֹת בְּיַי מִבֶּטֶח
בְּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בְּיַי מִבֶּטֶח בְּנִדְיָבִים: כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ
כִּי אֲמִילֵם: סְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: סְבוּנִי כַּדְבָרִים דַּעֲכוּ
כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: דַּחַה דַּחִיתֵנִי לְנֶפֶל וַיִּי עֲזָרֵנִי: עֲזֵי
וְזַמַּרְתָּ יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֵהְלִי צַדִּיקִים יְמִין יְיָ
עֲשֶׂה חֵיל: יְמִין יְיָ רֹמְמָה יְמִין יְיָ עֲשֶׂה חֵיל: לֹא—אֲמוֹת כִּי אַחֲזֶה וְאֶסְפֵּר
מַעֲשֵׂי־יְהוָה: יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנֵנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעַר צַדִּיק אָבָא בָּם
אוֹדָה יְהוָה: זֶה הַשַּׁעַר לִי צַדִּיקִים יְבֹאוּ בּוֹ: אוֹדָךְ כִּי עֲנִיתֵנִי וַתְּהִי לִי
לִישׁוּעָה: אוֹדָךְ כִּי עֲנִיתֵנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אָבֹן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים
הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה: אָבֹן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה: מֵאֵת יְיָ הֵיטָה
זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יְיָ הֵיטָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ:
זֶה הַיּוֹם עֲשֶׂה יְיָ נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בּוֹ: זֶה הַיּוֹם עֲשֶׂה יְיָ נְגִילָה
וְנִשְׁמְחָה בּוֹ:

הגדה של פסח

אָנָא ייְ הוֹשִׁיעָה נָא:
אָנָא ייְ הַצְלִיחָה נָא:

אָנָא ייְ הוֹשִׁיעָה נָא:
אָנָא ייְ הַצְלִיחָה נָא:

בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם ייְ בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית ייְ: בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם ייְ בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית ייְ:
אֵל ייְ וַיֵּאָר לָנוּ אֲסֵרוּ חַג בַּעֲבֹתֵינוּ עַד קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֵל ייְ וַיֵּאָר לָנוּ אֲסֵרוּ חַג בַּעֲבֹתֵינוּ עַד קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֵלֵינוּ אֲתָהּ וְאוֹדְךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ:
אֵלֵינוּ אֲתָהּ וְאוֹדְךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: הוֹדוּ לַייְ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
הוֹדוּ לַייְ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

יְהַלְלוּךָ ייְ אֱלֹהֵינוּ (על) כָּל מַעֲשֵׂיךָ וְחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ וְכָל-
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ וַיְרַמְּמוּ וַיַּעֲרִיצוּ
וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְמַלִּיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְכָּנוּ. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נָא
לְזִמְרָה, כִּי מְעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֲתָהּ אֵל:

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

הוֹדוּ לַייְ כִּי טוֹב
הוֹדוּ לְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים
הוֹדוּ לְאֱדֹנָי הָאֱדֹנִים
לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ
לַעֲשֵׂה הַשְּׂמִים בְּתַבּוּנָה
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם
לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשַׁלֵּת בַּיּוֹם
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכְבֵים לְמַמְשַׁלוֹת בַּלַּיְלָה
לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבִכּוּרֵיהֶם
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה
לְגוֹר יַם סוּף לְגֹזְרִים
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ
וְנָעַר פְּרַעֲה וַחֲיִלוּ בַיַּם-סוּף
לְמוֹלִידָה עִמּוֹ בַּמִּדְבָּר

כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:

למכה מלכים גדלים
ויהרג מלכים אדירים
לסיחון מלך האמרי
ולעוג מלך הבשן
ונתן ארצם לנחלה
נחלה לישראל עבדו
שבשפלנו זכר לנו
ויפרקנו מצרינו
נתן לחם לכל בשר
הודו לאל השמים

נשמת כל חי תברך את שמך יי אלהינו, ורוח כל בשר תפאר ותרום וזכרך מלפני תמיד, מן-העולם ועד-העולם אתה אל ומבלעדך אין לנו מלך גואל ומושיע, פודה ומציל ומפרנס ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה, אין לנו מלך אלא אתה. אלהי הראשונים והאחרונים אלוה כל-בריות, אדון כל-תולדות, המהלל ברב התשבחות, המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים, ויי הנה לא-יגום ולא יישן, המעורר ישנים והמקיץ נרדמים והמשיח אלמים והמתיר אסורים והסומך נופלים והזקף כפופים, לך לבדך אנחנו מודים. אלו פיני מלא שירה בים ולשוננו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכיכר, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות. אין אנו מספיקים להודות לך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ולברך את-שמך על-אחת מאלף אלפי אלפים, ורבי רבבות פעמים, הטובות, נסים ונפלאות שעשית עמנו ועם-אבותינו מלפנים: ממצרים גאלתנו, יי אלהינו, מבית עבדים פדיתנו, ברעב זנתנו ובשבוע כלפלתנו, מחרב הצלתנו ומדבר מלטתנו, ומחלים רעים ונאמנים דליתנו. עד-הנה עזרנו רחמיה, ולא עזבונו חסדיה, ואל-תששנו יי אלהינו, לנצח. על-כן, אברים שפלגת, בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפינו. הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו

וירוממו ויעריצו ויקדישו, וימליכו את שמך מלכנו. כי כל פה, לך יודה, וכל-לשון, לך תשבוע. וכל עין, לך תצפה. וכל-בֶּרֶךְ, לך תכרע. וכל-קומה, לפניך תשתחוה. וכל-הלכות יִירָאוּךָ. וכל קרב וכליות יזמרו לשמך. כְּדָבַר שְׁפָתוֹב, כָּל עֲצֻמְתֵי | תִּאֲמַרְנָה, יְיָ מִי כְמוֹךָ; מִצִּיל עָנִי מִחֶזֶק מִמָּוֶה, וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגְּזֹלוֹ. מִי יִדְמֶה-לָּךְ, וּמִי יִשְׁוֶה-לָּךְ, וּמִי יַעֲרֶךְ-לָּךְ, הָאֵל הַגָּדוֹל, הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֲלִיוֹן, קִנְיַת שָׁמַיִם וְאָרֶץ. נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחֶךָ וְנִפְאָרֶךָ, וְנִבְרַךְ אֶת-שֵׁם קְדוֹשְׁךָ, כְּאִמּוֹר; לְדוֹד | בְּרִכֵּי נַפְשֵׁי אֶת יְיָ, וְכָל קִרְבֵי אֶת שֵׁם קְדוֹשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֲזָךְ הַגָּדוֹל בְּכַבּוֹד שְׁמֶךָ, הַגָּבוֹר לְנִצְחָה, וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא:

שׁוֹכֵן עַד, מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכַתּוּב, רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּיְיָ, לַיְיָ שֵׁרִים נְאֻהָ תְהַלְּהָ: כִּפֵּי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם, וּבִשְׁפָתַי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ, וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ, וּבִקְרֹב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלַּל:

וּבְמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרַנְּנָה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ מִלְכָּנוּ בְּכָל-דּוֹר וְדוֹר, שְׁכֵן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים, לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְרִי לְבָרֶךְ, לְעַלָּה וּלְקַלֵּס, עַל כָּל-דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן-יִשִׁי עַבְדְּךָ, מִשִּׁיחָךָ:

וּבְכֹן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלְכָּנוּ, הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ. כִּי לָךְ נְאֻהָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: שִׁיר וְשִׁבְחָה, הַלֵּל וְחִמְרָה, עֲזָ וּמִמְשָׁלָה, נִצְחָה וְגִבּוֹרָה, תְהַלְּהָ וְתִפְאָרְתָּ, קְדוּשָׁה וּמְלֻכוֹת: בְּרֻכּוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, וּמְעוֹלָם עַד-עוֹלָם אֲתָה אֵל בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהַלֵּל בְּתִשְׁבַּחוֹת, אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְאָאוֹת, בּוֹרֵא כָּל-הַנְּשָׁמוֹת, רַבּוֹן כָּל-הַמַּעֲשִׂים, הַבוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמִירָה, מְלֶךְ יְחִיד, חֵי הָעוֹלָמִים:

הַנּוֹהֵגִים לּוֹמַר פְּזוּמוֹנִים, אֵין לְהַפְסִיק בְּהֵם בֵּין בְּרַכָּה זוֹ וּבֵין בְּרַכָּה הַכּוֹס, אֵלֹא מִיד אַחֲרֵי-כֵן מְבָרְכִים עַל כּוֹס רְבִיעִית וְשׁוֹתִים בְּהִסְבִּיבָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

ומברכים ברכה אחרונה על הגפן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל-ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכל מפריה ולשבוע מטובה רחם-נא יי אלהינו על ישראל-עמך ועל-ירושלים עיר עירך ועל-ציון משכן כבודך ועל-מזבחך ועל-היכלך ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו והעלנו לתוכה, ושמחנו בה ונברכך בקדשה ובטהרה. (בשבת: ורצה והחליצנו ביום השבת הזה): וזכרנו לטובה ביום חג המצות הזה. כי אתה יי טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל פרי-הגפן. ברוך אתה יי על-הארץ ועל-פרי הגפן:

ברכת בני"ר אם שתה שאר משקים:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא נפשות רבות וחסרון על כל מה-שבראת להחיות בהם נפש כל-חי, ברוך חי העולמים:

ואחר כך אומרים:

לשנה הבאה בירושלים:

חג שמחה

השירים, השמחה

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד אָנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד אֱלֹקֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם אָנִי יוֹדֵעַ: שְׁנֵי לְחוֹת
הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם
וּבְאָרֶץ:

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה אָנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת.
שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹקֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ?

אַרְבַּע אָנִי יוֹדֵעַ: אַרְבַּע אֲמָהוֹת.
שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?

חֲמִשָּׁה אָנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי
תּוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה
אֲבוֹת. שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד
אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שֵׁשָׁה אָנִי יוֹדֵעַ: שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה.
אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת.
שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹקֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ?

שִׁבְעָה אָנִי יוֹדֵעַ: שִׁבְעָה יָמֵי
שִׁבְתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה.
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה. אַרְבַּע
אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי

לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹקֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁמוֹנֶה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁמוֹנֶה אָנִי יוֹדֵעַ: שְׁמוֹנֶה יָמֵי
מִיִּלָּה. שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא. שֵׁשָׁה
סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי
תּוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה
אֲבוֹת. שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד
אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ?

תְּשַׁעָה אָנִי יוֹדֵעַ: תְּשַׁעָה יָרְחֵי
לְדָה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִיִּלָּה. שִׁבְעָה
יָמֵי שִׁבְתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה.
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה. אַרְבַּע
אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת. שְׁנֵי
לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹקֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

עֶשְׂרֵה אָנִי יוֹדֵעַ: עֶשְׂרֵה דְבָרִיָּא.
תְּשַׁעָה יָרְחֵי לְדָה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי
מִיִּלָּה. שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא. שֵׁשָׁה
סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי
תּוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה
אֲבוֹת. שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד
אֱלֹקֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ?

אַחַד עָשָׂר אָנִי יוֹדֵעַ: אַחַד עָשָׂר
כּוֹכְבֵיָא. עֶשְׂרֵה דְבָרִיָּא. תְּשַׁעָה
יָרְחֵי לְדָה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִיִּלָּה.
שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה.
אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת.

שני לחות הברית. אחד אלקינו
שבשמים ובארץ:

שנים עשר מי יודע?

שנים עשר אני יודע: שנים עשר
שבטיא. אחד עשר כוכביא.
עשרה דבריא. תשעה ירחי
לדה. שמונה ימי מילה. שבעה
ימי שבתא. ששה סדרי משנה.
חמשה חומשי תורה. ארבע
אמהות. שלשה אבות. שני
לחות הברית. אחד אלקינו
שבשמים ובארץ:

שלשה עשר מי יודע?

שלשה עשר אני יודע: שלשה
עשר מדיא. שנים עשר שבטיא.
אחד עשר כוכביא. עשרה
דבריא. תשעה ירחי לדה.
שמונה ימי מילה. שבעה ימי
שבתא. ששה סדרי משנה.
חמשה חומשי תורה. ארבע
אמהות. שלשה אבות. שני
לחות הברית. אחד אלקינו
שבשמים ובארץ:

חד גדיא

חד גדיא, חד גדיא:

דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא שוגרא ואכלה לגדיא.

דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא כלבא ונשף לשוגרא. דאכלה

לגדיא. דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא חוטרא והפה לכלבא.

דנשף לשוגרא. דאכלה לגדיא.

דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא נוגא ושרף לחוטרא. דהפה

לכלבא. דנשף לשוגרא. דאכלה

לגדיא. דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא מיא וכבה לנוגא. דשרף

לחוטרא. דהפה לכלבא. דנשף

לשוגרא. דאכלה לגדיא. דזבין

אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא תורא ושתה למינא. דכבה

לנוגא. דשרף לחוטרא. דהפה

לכלבא. דנשף לשוגרא. דאכלה

לגדיא. דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא השוחט ושחט לתורא.

דשתה למינא. דכבה לנוגא.

דשרף לחוטרא. דהפה לכלבא.

דנשף לשוגרא. דאכלה לגדיא.

דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא מלאך המנות ושחט

לשוחט. דשחט לתורא. דשתה

למינא. דכבה לנוגא. דשרף

לחוטרא. דהפה לכלבא. דנשף

לשוגרא. דאכלה לגדיא. דזבין

אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט

למלאך המנות. דשחט לשוחט.

דשתה למינא. דשתה לתורא.

דכבה לנוגא. דשרף לחוטרא.

דהפה לכלבא. דנשף לשוגרא.

דאכלה לגדיא. דזבין אבא בתרי

זוזי.

חד גדיא, חד גדיא:

שְׁמֵחָה רַבָּה

שְׁמֵחָה רַבָּה, שְׁמֵחָה רַבָּה,
אָבִיב הַגִּיעַ, פֶּסַח בָּא!
שְׁמֵחָה רַבָּה, שְׁמֵחָה רַבָּה,
אָבִיב הַגִּיעַ, פֶּסַח בָּא!

תְּפָרוּ, תְּפָרוּ, תְּפָרוּ לִי בְּגֵד עֵם פִּיסִים.
מְלָאוּ, מְלָאוּ, מְלָאוּ כִּי־סִי בְּאֶגְזוֹזִים.

שְׁמֵחָה רַבָּה...

שְׂאוּל אֶשְׂאֵל, שְׂאוּל אֶשְׂאֵל אַרְבַּע קְשׁוּת
שְׂתָה אֶשְׂתָּה, שְׂתָה אֶשְׂתָּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת.

שְׁמֵחָה רַבָּה...

וְכּוֹס גְּדוּלָה, וְכּוֹס גְּדוּלָה אֲמִי תְּבִיא
לְאֵלֶיהוּ, לְאֵלֶיהוּ הַנְּבִיא.

שְׁמֵחָה רַבָּה...

הַלְוֵאֵי יְבוּא, הַלְוֵאֵי יְבוּא, הַלְוֵאֵי יְסוּר
יִרְאֶה אוֹתִי, יִרְאֶה אוֹתִי כָּל-כֶּף הַדּוּר.

שְׁמֵחָה רַבָּה...

עֲבָדִים הֵיִינוּ

עֲבָדִים הֵיִינוּ, הֵיִינוּ,
עֲתָה בְּנֵי חוֹרֵין, בְּנֵי חוֹרֵין.
עֲבָדִים הֵיִינוּ,
עֲתָה, עֲתָה בְּנֵי חוֹרֵין, בְּנֵי חוֹרֵין.

עֲבָדִים הֵיִינוּ, הֵיִינוּ,
עֲתָה בְּנֵי חוֹרֵין, בְּנֵי חוֹרֵין.
עֲבָדִים הֵיִינוּ,
עֲתָה, עֲתָה בְּנֵי חוֹרֵין, בְּנֵי חוֹרֵין.

**חג פסח
שנזח וכשר
חג של פריחה,
שגשוג, בריאות
והצלחה**